

Mille mille vivat
qui mille mille occidit,
fantum vini habet nemo
quantum fudit sanquinis· κτλ.

Τὸ βαρβαρικὸν τοῦτο βάλλισμα ἐψάλλη περὶ τὰ τέλη τοῦ τρίτου μ. Χ. αἰῶνος, χρησιμεύει λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὡς τεκμήριον, ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως διὰ τῶν ἀποίκων Ἑλλήνων εἶχε μεταδοθῆ εἰς τοὺς Ῥωμαίους, οἵτινες ἐγένοντο ἔμμεσοι αὐτοῦ διαδοῦναι ἀνά τὰς λατινικὰς χώρας. Ἐν τούτοις εἰς τὴν διάδοσιν ταύτην ἀμέτοχοι δὲν ἔμειναν αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες. Εἶνε δὲ λίαν ἄξιον σημειώσεως, ὅτι πάντα σχεδὸν τὰ νεώτερα ἔθνη εἰσῆλθον εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἑαυτῶν ποιήσεως διὰ τῶν βαλλισμάτων. Πανταχοῦ εὐρίσκουμεν αὐτὰ ἀποτελοῦντα τὴν πρώτην γνωστὴν δημοτικὴν ποίησιν. Πανταχοῦ φέρουσι τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα. Εἶχον τὰς πράξεις τῶν θεῶν ὡς ὑποθέσεις τῶν ἐν τῇ θρησκείᾳ. Κατέστησαν ὑποθέσεις τῶν τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις εὐθὺς ὡς ἔγειναν ἄσματα κοσμικά. Ἡ δραματικὴ τῶν ὑποθέσεων ἐξέλιξις ἐτήρησε πανταχοῦ τὸν ὀρχηστικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα, ὁ χορὸς ἔμεινεν ὅπως καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, σειστὸς καὶ τιναχτός, οἱ δὲ χορεύοντες ὑπὸ τοὺς ῥυθμούς τῶν βαλλισμάτων ἐξακολουθοῦσιν ἀπομιμούμενοι τὰ ὑπὸ τοῦ κειμένου λεγόμενα, εἴτε διὰ χειρονομιῶν, εἴτε διὰ φυσιογνωμικῶν κινήσεων, εἴτε καὶ διὰ μόνον τοῦ χρωματισμοῦ τῆς φωνῆς τῶν.

(Ἔπεται συνέχεια)

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΤΗΣ ΣΤΡΟΥΓΓΟΚΑΛΥΒΑΣ

- Ὀλόβολη μιὰ κερασιά ξερορίζωσε ὁ Θανάσης,
Τὰ περιβόλια, ὦρὲ παιδί μ', ἐπῆγες νὰ χαλάσης;
- Πλάνεψα ὡς τὴν Τρανταφυλλιά, γύρῃσα ὅλη τὴ χώρα
Ἀπὸ τὸ γιόμα ὡς τώρα.
- Κι ὁ πλάτανος τί τῶφταιγε τοῦ Θόδωρου, πατέρα;
Γιὰ τήρα τον ξαπλωταριά ἀπὸ τὸν τσάρκο ὡς πέρα,
Γιὰ ἀπόψε ὁ ἔρμος τράνευε, χόντρανε τόσα χρόνια
Στὸν ἥλιο καὶ στὰ χιόνια.
- Τὸν εὔρηκα στὴν ποταμιᾷ, στὸν πόρο τοῦ Τζοβάρια,
Νιὸς εἶνε, ὅμως τὸν ξέρανε παρόκκιρα ἢ κατάρια,
Τ' ἀστροπελέκι ἀλλάκωσε τὴ μαλακιά του φλούδα,
Τῶφκε τὴ ρίζα ἢ σοῦδα.
- Ἄ, νάτος κι ὁ Καρκάντζαλος, στὸν ὄμο του ἔχει πάρει
Καὶ μᾶς το φέρνει στὸ μαντρὶ χιλιόχρονο πουρνάρι,
Καλὰ τὸν λέν Καρκάντζαλο, τί ἀυσταχιά δὲν ἔχει,
Μέρα καὶ νύχτα τρέχει.
- Τάχ' ἀπὸ ποῦ τὸ κουβαλεῖ ὁ χριστογεννημένος;
- Δέ με φοβίζει ὁ Ζάλογγος, ἄς εἶνε χιονισμένος;
Σὰν ἀντρεωμένους τὸν πατῶ, τὰ δέντρα ὅλα τοῦ παίρνω
Καὶ στὸ μαντρὶ τὰ φέρνω.
- Ὁ Δίπλας πάλι, ὁ μορφογιός, ποῦθ' ἔρχετ' ἐδῶ κάτω;
- Ἔρχεται ἀπὸ τὰ Φλάμπουρα πῶχει συγγενικά του,
Αὐτὸς γιὰ τὰ χριστόφωμα ἐπῆγε ὄχ, τὴν ἀγούλα.
— Καὶ γιὰ καμμιά ξανθοῦλα.
- Ρίγνετε ἀκόμα στὴ φωτιά κλαροῦδια, ρίγνε Χρῆστο,
Σ' ἔκαψ' ἐκεῖνο τὸ δαυλὶ, Γεροκαψάλη, σβύστο,
Νάσο, πετάξου ἐσύ νὰ ἰδῆς τὰ ζωντανὰ στὴ στάνη
Καὶ τί καιρὸς θὰ κάνη.

— Κύο Γάκη, ξεφεγγάρωσε, καὶ μὲ τὸ χιόνι τώρα
Ἄπ' ἀκρὴ σ' ἀκρὴ μιὰ χαρὰ ἀσπρίζ' ἡ Βαλαώρα,
Κ' εἶνε μιὰ βούβαση βαθιὰ στὴ γῆ, στὰ οὐράνια πάστρα
Καὶ λάμπουν πλῆθια τ' ἄστρα.

Τὰ ζωντανὰ μὲς τὸ μαντρὶ κλειστὰ καταλαγιάζουν,
Στὸν τσάρκο κάπου μοναχὰ μικράκια ἀρνιά βελάζουν,
Ἐἶνε τὰ γρέκια τους ζεστά καὶ τρῶν κλαρὶ τὰ πράτα
Κομμένο ὄχ τὰ Ζερβάτα.

— Τώρα στρωθῆτε ὀλόγουρα, παιδιά, κι ἀκουρμαστήτε
Τοῦ κόσμου ὁ ἀφέντης ὁ Χριστός, — νὰ μὴ το λησμο-
νῆτε, —
Γεννήθηκε σὲ μιὰ σπηλιὰ τοῦ ζωντανὰ μαντρύζαν,
Τ' ἀρνιά τὸν χουχουλιζαν.

Μὲς ἀπὸ τότες βλόγησε κάθε βοσκοῦ κοπάδι
Καὶ σὰν ἀπόψε ἀόρατος γυρνᾷ μὲς τὸ σκοτάδι
Καὶ παίρνει ἀράδα τὰ μαντριά, κοπάδια ὅπου φυλάνε,
Ρωτῶντας πῶς περνᾶνε.

Γιὰ δαῦτο τὴν Παραμονὴ νὰ μὴ πεινᾷν τὰ πράτα.
Νάχουν περίσσια τῆ θροφή, νάνε ζεστά, χορτάτα,
Νὰ μὴ τα βροσκή ὁ ἀφέντης μας τὰ μαῦρα παγωμένα
Καὶ νηστικά ἀφημένα.

Καὶ τοῦτο ἀκουρμαστήτέ το, — δὲν εἶνε παραμῦθι, —
Κατόπι ὄχ τὰ μεσάνυχτα καὶ μὲ τὸ πρῶτο ὄρνιθι
Στὴ μάντρα ἕνα χριστόφωμο νὰ γλύφουν φέρτε γύρα
Γαλάρια, ἀρνιά καὶ στεῖρα.

Τί ἐμάθαν τὸν ἀφέντη μας ὀπῶγλυφαν στὰ γέννα
Καὶ τὸ θυμούνται χρονικῆς, παιδιά, τὰ βλογημένα,
Κι ἂν δέν το γλύφουν τὸ ψωμὶ τὴν ὥρ' αὐτῆ, βελάζουν,
Σὰ γνωστικά νὰ κραζούν.

*

Καὶ τώρα φέρτε τὰ δεντρά καὶ τὸ κρασί, τὸ λάδι,
Γιὰ νὰ παντρέψω τὴ φωτιά ἀκόμ' αὐτὸ τὸ βράδυ,
Τί γέρασα κ' εἶν' ἄγνωρο τοῦ χρόνου τί με βρίσκει,
Λίγη ζωὴ μοῦ μνήσκει.

Πρῶτα παντρέψω σε, φωτιά, μὲ τοῦτο τὸ πουρνάρι,
Ὅπῶγει τὸ κορμὶ στοιχίῳ καὶ δράκο τὸ κλωνάρι,
Ὅσὰν αὐτὸ χιλιόχρονη νὰ ζῆς, νὰ μὴ γεράζης,
Νὰ καὶς παντοῦ, νὰ βράζης.

Σοῦ δίνω καὶ τὸν πλάτανο μὲ τὰ πλατιά τὰ φύλλα,
Παντοῦ ν' ἀπλώνης γύρα σου καὶ στὰ ψηλὰ καπνίλα,
Νὰ δείχνεσαι πῶς πάντα ζῆς, καὶ ζῆν μαζί σου ἀνθρώποι
Σὲ πόλη ἢ βοσκοτόπι.

Τρίτα, φωτιά, τὴν κερασιά σοῦ δίνω συγγενάδι,
Νὰ σὲ φυλά' ἀπὸ Παγανὰ ὡς τῶν Φωτῶν τὸ βράδυ,
Καὶ μὲ παλιὸ τριέτιχο κρασάκι σὲ ποτίζω,
Μὲ λάδι σὲ ραντίζω.

Ἀπὸ τὴ στρογγυγαλύβα ποτὲς νὰ μὴ μου λείπη,
Τί μοῦ εἶσαι τῆς χρῆς ζωὴ κι ὄχτρος τρανὸς τῆς
λύπης,
Νὰ σ' ἀνακράζω νὰ μ' ἀκούς, νὰ βάζης νὰ μοῦ κρένης,
Γλυκὰ νὰ μὲ θερμαίνης.

Νὰ ζήσετε χρόνια πολλὰ κι ἀπείκραντα, παιδιά μου,
Σὰν τὰ ρουπάκια τοῦ Ζυγοῦ, σὰν τὰ βουναὶ τοῦ Γράμμου,
Νὰ μὴ σας εὔρουγε ποτὲς τὰ ἔρημα τὰ γέρα!
— Νὰ ζῆς κ' ἐσύ, πατέρα!

ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ